

# ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ РИНКУ ЯЛОВИЧИНИ ТА ПРОДУКТІВ ЇЇ ПЕРЕРОБКИ

Кутас О.О.

*Національний університет харчових технологій*

Продовольча безпека є одним із пріоритетних завдань держави. Складна економічна ситуація, що склалася в Україні, поставила під загрозу її вирішення. Негативний вплив чинників перехідного періоду зумовив значне скорочення виробництва продукції тваринництва, зменшення чисельності поголів'я та його продуктивності, негативні зміни у структурі стада, руйнування виробничого потенціалу агроформувань. Під впливом негативних процесів річне споживання м'яса і м'ясопродуктів на душу населення у 2012 році досягло рівня 54,4 кг [2], що майже у 2 рази менше за раціональний рівень і навіть не досягає мінімальної норми, розробленої Інститутом гігієни харчування. Отже, нині головним завданням сільськогосподарської науки в Україні є науково-методичне забезпечення збільшення виробництва високоякісних продуктів тваринництва, у тому числі доведення рівня споживання населенням країни м'яса і м'ясопродуктів до 80-85 кг на рік.

Постійна мінливість ринкової ситуації, нові складні проблеми, що виникають при проведенні перетворень, пошук шляхів інтеграції у світовий ринок вимагають подальших теоретичних і прикладних досліджень. Важливе значення має вивчення окремих продуктових ринків і особливостей їх регіонального розвитку. Так, на ринку яловичини вимагає розгляду проблема відсутності ефективно діючої інфраструктури, недоліки ціноутворення у заготівлі тощо. Актуальним залишається пошук способів державної стимуляції виробництва яловичини, ефективної взаємодії усіх підприємств-учасників маркетингового ланцюга від виробника сировини до кінцевого споживача [1].

У продовольчому комплексі України м'ясопродуктовий підкомплекс займає провідне місце. У структурі роздрібного товарообороту м'ясо і м'ясопродукція займають майже 10% [2]. Ринок м'яса в Україні формується за рахунок продукції таких галузей та їх виробничих підсистем: тваринництва (виращування

худоби і птиці), польового і лукопасовищного кормовиробництва, комбікормової, мікробіологічної, м'ясної промисловості, торгівлі та громадського харчування. Поряд із забезпеченням потреби населення у м'ясі і м'ясопродуктах, у галузях підкомплексу виробляють з відходів промислової переробки продукти супутніх виробництв: м'ясокісткове і кров'яне борошно, шкіряну, ендокринно-ферментну сировину та інші продукти [3].

Скотарство є однією з найважливіших галузей сільського господарства. Воно забезпечує надходження на ринок таких цінних продуктів харчування, як молоко, яловичина та телятина. Яловичина та телятина містять найважливіші речовини, необхідні організму людини. Усі вироби з них є, насамперед, основним джерелом повноцінних білків, що містять незамінні амінокислоти. У порівнянні зі свининою, м'ясо ВРХ містить менше жиру, що відповідає запитам споживачів. Худоба є також джерелом одержання необхідних для народного господарства шкур. Відходи забою тварин та їх переробки використовуються у різних галузях промисловості.

Ринок продуктів скотарства є особливим видом ринку. Його особливості викликані насамперед тим, що коров'яче молоко і жива худоба та яловичина є принципово різними ринковими продуктами як з точки зору споживчої, так і з точки зору організаційної. Його цілісність і єдність забезпечується лише завдяки нерозривності процесу виробництва цих продуктів. Але канали їх надходження на ринок від виробника до споживача зовсім різні. Молоко і продукти його переробки потребують щоденного товаропросування. Жива худоба, яловичина та м'ясопродукти надходять на ринок менш ритмічно. Ринки молока, особливо питного, більшою мірою локалізовані, ніж ринки м'ясних продуктів, оскільки тут неможливі перевезення на далекі відстані.

Попит на ринку продукції скотарства формується під впливом демографічних, економічних, вартісних факторів, тобто він залежить від кількості населення, розподілу його доходів, якості і вартості товарів, товарного асортименту, реклами. Пропозиція залежить від природних (клімат, родючість ґрунтів, рельєф), організаційно-економічних (розвиток інфраструктури ринку, форми органі-

зації виробництва, грошова та кредитно-податкова політика держави, взаємовідносини сільськогосподарських товаровиробників і переробних підприємств) і технологічних (догляд за тваринами, їх повноцінна годівля, технологія зберігання та переробки молочної сировини) факторів.

Ринок продуктів скотарства також відрізняється від інших ринків певними основними особливостями. Він представлений товарами першої необхідності, які задовольняють передусім фізіологічну потребу людей у харчуванні. Якість продукції та безпечність її споживання залежить не лише від якості сировини і технології виробництва, а й від умов та строків зберігання і реалізації продукції. Виробництво великих обсягів сезонної продукції та продукції, що швидко псується, впливає на процес кооперації та інтеграції сфери виробництва, переробки, реалізації продукції скотарства. Характер споживання продуктів харчування більше пов'язаний зі специфікою кліматично-географічних умов регіону та національними традиціями населення порівняно з продукцією інших ринків. Обсяг споживання молочно-м'ясних продуктів обмежується фізіологічними можливостями людини, а також пов'язаний із встановленими нормативами раціонального харчування та культурою споживання суспільства. Граничні величини споживання пов'язані з фізіологічними, історичними, національними, територіальними та кліматичними особливостями. Тому при насиченості ринку продукцією скотарства зростання доходів не впливає на збільшення попиту, що призводить до скорочення витрат на харчування і зростання попиту на непродовольчі товари.

Для ринку аграрної продукції, у тому числі ринку яловичини, характерна нееластичність попиту за ціновими та неціновими детермінантами. Попит на продовольчі товари не може зростати під дією конкурентних ринкових сил до рівня зростаючої пропозиції. Така ситуація характерна для країн, де самозабезпеченість продовольчими продуктами досягла рівня потреби в них.

Отже, стосовно споживання яловичини простежується загальний низький рівень еластичності попиту за цінами, тобто попит незначно реагує на зміну цін, і з кожним процентом зростання він знижується. Це є природним для про-

дуктів, що мають першочергову вагу у харчуванні.

Ринок продукції яловичини є специфічним ринком, особливості якого спричинені особливостями живої худоби і яловичини як товарів і продуктів харчування. Основними умовами ефективного ринку є економічна свобода його суб'єктів, досконале ринкове законодавство, забезпечення рівноправності учасників ринкового процесу. На ринку продукції скотарства в однакових економічних умовах повинні знаходитися як виробники, так і споживачі та посередники між ними. Оскільки ринкова економіка в нашій країні ще не сформована, продовжується важка соціально-економічна криза, то звичайним явищем стають ринкові деформації. У таких умовах повинна різко зрости роль держави у формуванні ринкових відносин, інфраструктури, у підтриманні стабільності ринкової кон'юнктури.

#### **ЛІТЕРАТУРА:**

1. Грабовський Р.С. Стан, тенденції та перспективи розвитку регіонального ринку яловичини (на прикладі Карпатського регіону). Автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. екон. наук [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://disser.com.ua/contents/38025.html>.

2. Статистичний збірник «Сільське господарство України 2012». – Державна служба статистики України [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://agroua.net/statistics/>.

3. Щепієнко П.В. М'ясний підкомплекс України (проблеми розвитку та ефективності). – К.: ІАЕ УААН, 1999. – 64 с.